

WWW.UNILIB.SR

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 10. у Будиму 10. Априла 1864. Год. VI.

Изясненіе Свете Литургіе.

Изъ Духовне Бесѣде извадио Н Ђ. В.

(Продуженѣ).

О маломъ Входу.

На Свршетку „Блаженства“ или трећегѣ Антифона бѣва входъ са Евангеліемъ, кои се зове и малый входъ, за разлику одъ великога, т. е. онога, што бѣва кадъ се частни дарови са жртвеника на престолъ преносе.

У старо време евангеліе се држало у діаконику или у судохранилици, пакъ се на частну трапезу доносило пре него што ће се изъ нѣга читати; одтуда є произишао овај малый входъ, кои у тайнственномъ смислу означава излазакъ Христовъ на јавно проповѣданѣ после крштєня нѣговогъ.

Пре него што свештеникъ съ діакономъ входъ овај започне, моли се онъ Богу у светомъ олтару, да намъ испуни сваку молбу нашу онако, како онъ најболѣ зна, да ће по насъ пробитачно и полезно бити, а особито, да намъ дарує за овога свѣта познаванѣ истине, а на другомъ свѣту, да насъ удостои вѣчнога живота. Затѣмъ се отворе царске двери, и входъ се започне.

Кадъ діакоњ са евангеліемъ и за њимъ свештеникъ изишавши крозь сѣверне двери дођу на средъ цркве и стану наспрамъ царскихъ дверій, онда свештеникъ спустивши главу моли се Господу Богу, да са овимъ входомъ улазе съ њима и Ангели Божіи и да заедно с' њима служе и прославляю благость Божію. Затѣмъ благосиля свештеникъ входъ и цѣлує св. евангеліе, а ако є у цркви архисрей онда онъ благосиля входъ и цѣлива евангеліе.

Кадъ се ово сврши онда діакоњ отиде предъ царске двери, и чека тамо докле се неиспоє трећій антифонъ, или славословіе Свете Троице, съ коимъ се „блаженства“ завршує.

На маломе входу предъ діакономъ иду свѣщеносци са свѣћама, а гдѣ овыхъ нема тамо носи служитель црквеный едну запалѣну свѣћу предъ евангелиємъ, у знакъ да є евангелска наука права свѣтлостъ за люде кои се налазе у тами незнања. Притомъ јоштъ намъ ове свѣће напомињу, да су пророци старозавѣтни приправљали люде за приманѣ науке Христове, и да є Предтеча Јоанъ проповѣдао и учио люде најпре, па онда є заночео науку своју самъ Божественый Спаситель нашъ.

Кадъ се поянѣ трећегѣ антифона сврши, онда діакоњъ подигне евангелиє у висъ предъ царскимъ дверима и велегласно рекне: „Премъдростъ, прости“. У прва времена значиле су ове рѣчи опомену, да сви вѣрни устану са свога мѣста, еръ ће се садъ читати наука мудрости Божіє, која намъ є у св. евангелију одкривена. И данашњимъ даномъ валя да у то време стоимо прости, т. є. управо и ненаслањајући се него све мисли и сва осећаня управляјући къ Господу, и са простымъ срдцемъ примајући нѣгову свету премудростъ. Само у таковомъ расположеау духа нашегъ може Господу пріятна быти пѣсма наша „Одите, поклонимо се и припаднима къ Христу; Спаси Сыне Божіи, кои си воскресао изъ мртвихъ, или кои си диванъ међу светима, насъ кои пѣвамо теби: Аллилуя. Ово појући кланямо се мы предъ књигомъ св. евангелия, представляюћи себи самога Христа Спасителя, кога се наука у кнѣзиси той садржи.“

За овимъ пою се тропари и кондаци у славу оныхъ дѣла Божіи, или оныхъ светаца, коихъ се спомень тога дана држи.

Трисвета пѣсма.

Кадъ се Прїидите поклонимса, или о великимъ праздницима другїй прописанный входный Стихъ (входное) поє, онда најпре улази у олтарь діакоњъ, и положи евангелиє на частну трапезу, за њимъ улази у олтар и свештеникъ, и ту предъ частномъ трапезомъ моли се Богу, да прими одъ насъ трисвету пѣсму, кою серафими непрестано пою на небу у славу Триєдинога Божества, па да освети душе и тѣла наша и да насъ удостои нѣму праведно служити у све дане живота нашега. Ову тиху молитву, на свечанымъ службама, кадъ архиєрей служи, напомињѣ діакоњъ народу велегласно с' рѣчма: „Господи спаси благочестивыя, и услыши ны! Свештеникъ пакъ завршує свою тиху молитву с' возгласомъ „Ико святъ еси Боже нашъ и Тебѣ слава возсидаемъ Отцъ и Сынъ и Свѣтомъ Духъ, нынѣ и присно, — на кое

діаконъ ораромъ на народъ показуюћи заврши с' рѣчма: „и во вѣки вѣкѣвъ.“

Садъ свештеникъ с' діакономъ у себи чита, а народъ на гласъ поє трисвету пѣсму: „Святїи Боже, святїи крѣпкїи, святїи безмертнїи помилуй насъ.“ Трисветомъ назива се ова пѣсма с' тога што се у нѣой трипутъ изговара рѣчь „святїи“, у славу свакога лица Божїега.

У оне дане кадъ су се у старо време оглашени крштавали, а то су праздници: Рођенїе и Богоявленїе Христово, Субота Лазарова и Велика, Ускрсь и Духови, у мѣсто Трисвете Пѣсме употреблює се стихъ: Влици въ Христа креститесь, въ Хрїста ѡблечитесь. Поянїмъ овога стиха напоинїмъ намъ света црква наша оне обѣте (завѣте) коє смо на крштєню нашемъ дали, и упуђує насъ да спаситєлну науку Христову къ срдцу примимо, я по нѣой животъ нашъ управлямо. На праздникъ Воздвиженїе частнога крста и у недєлю крстопоклонїѣну поє се: „Крестъ твоємъ поклоняємса Владыко, и сватое воскресєнїє твоє славимъ.“

Кадъ свештеникъ и діако́нъ сврши трисвету пѣсму, онда одлази онъ и стане чело частне трапезе на горнѣ мѣсто, коє представля тронъ или сѣдалиште Исуса Христа, кои вознесавши се на небо сѣди с' десна Бога Отца и одтуда управля светомъ своїомъ црквомъ. — Приближуюћи се овомъ горнѣмъ мѣсту свештеникъ, или архиерей са служеїимъ свештеницима напоиню намъ, да Христосъ Спаситель присутствує међу вѣрными, кои су се састали у име нѣгово у светомъ храму томъ и с' тога говоре они томъ приликомъ ове молитвєне рѣчи: „Благословєнь нека буде онай кои долази у име Господне! Благословєнь си Ты на престолу славе твоєга царства, кои сѣдишь надъ Херувимима.“

ЧИТАНЪ АПОСТОЛА. Пошто се трисвета пѣсма сврши, діако́нъ опоминї вѣрне, да пазе с' рѣчию: „вонмємъ“, а то значи: „Пазимо“! Свештеникъ дає народу благословь Божїи с' рѣчма: миръ вѣкмъ, као што є и Спаситель поздравїо после своєга воскресєнїа апостоле с' рѣчма: „Миръ ваъ!“ Чатацъ стоєћи на средъ цркве, и као захвалуюћи у име свїю Христїяна' на светой овой жєльи, одговара; „и дѣхови твоємъ“ т. є. И мы молимо Бога, да онъ даде твоєму духу миръ, когъ ты свештениче Божїи нама даєшь. У тай махъ поє се прокименъ т. є. изречєнїє изъ Давидовыхъ псалмова, а кадкадъ и изъ другихъ библичныхъ

пѣсама, у коме се налази онаква наука, која се или на тај данъ и празникъ односи, или која се изъ апостола што се тај данъ чита извести може. После прокимена опоминю се вѣрни опетъ да на мудру науку апостолску пазе с' рѣчма: Прѣмъдростъ, конмемъ.

Одъ Ускра до Духова читаю се понайвише предмети изъ Дѣла' апостолскихъ, а друго време изъ посланія апостолских. Ово читанѣ представя проповѣдъ апостола', кое є Христось Спаситель шляо да о нѣму людма казую. У старо време читали су апостоль одъ архiereя поставлѣни чтеци, а сада, по благо-слову служећега свештеника чита апостоль учитель или ученикъ, а кадъ два діакона служе, млађий діаконь. Докъ се апостоль чита дужни смо сви пазити и старати се да прочитану науку разумемо, запамтимо, и после по нѣой се владамо.

ПОЯНѢ ПѢСМЕ АЛМИЛУІА. Пошто се апостоль сврши, врати се свештеникъ са горнѣга мѣста предъ частну трапезу, и крозъ отворене царске двери назове чатцу: „Миръ ти“ на кое овај одговори: „И ДѢХОВИ ТВОЕМЪ.“ Затимъ діаконь на гласъ рекне: „Прѣмъдростъ“ а савъ народъ запоє анђелску пѣсму: „Алмиаѣа,“ кое значи: Хвалите Бога! а садржи у себи ову опомену за насъ: ето долази Господъ да проповѣда благу науку у светомъ евангелію, с' тога хвалите Га! Докле се поє Алмиаѣа, или іоштъ на свршетку апостола, кади діаконь олтарь и иконе за знакъ поштованя, а народъ за знакъ благодати светога Духа, која се обилно излива у срдца пажљивыхъ слушателя евангелске проповѣди. У то време свештеникъ предъ частномъ трапезомъ моли се Богу, да обая наша срдца чистомъ свѣтлошћу богопознаня, да намъ отвори очи, да можемо разумѣти проповѣданѣ евангелско, да усади у насъ страхъ светыхъ своихъ заповѣдій, како бы мы, тѣлесне желѣ наше побѣдивши, духовный животъ проводили мислећи и радећи оно што є Богу по вољи.

Читанѣ светогѣ Евангелія.

Діаконь испросивши одъ свештеника благословъ да може проповѣдати евангеліє, изиђе съ кнѣгомъ евангелія на узвишено мѣсто на средъ цркве, кое се „Амбонъ“ зове; свештеникъ опомѣнувши насъ да прости т. є. тѣломъ управостоећи а душомъ чисти одъ предразсуда', суевѣрства', сумниченя и невѣрства слушамо премудрость светога евангелія, благосиля насъ желећи свима миръ. На то діаконь обяви изъ кобга ће се евангелиста читанѣ предузети, а мы у радости отдаємо славу Господу, кои намъ допусти да чуємо Нѣгову науку, и у тај махъ прекрстимо се

крестнимъ знаменѣмъ, а свештеникъ изпредѣ частне трапезе народу окренуть іоштѣ еданпутѣ с' рѣчію: „Вонмемъ“ опомене насъ да пазимо, и тада се евангеліе започле.

Кадъ се евангеліе прочита, онда свештеникъ цѣлива отворену кнѣгу св. евангелія на оноѣмъ мѣсту, гдѣ се читало, и ономе кои є читао назове миръ, а савъ народъ благодарећи што се удостоіо саслушати науку Спасителѣву у св. евангелію или повѣсть изъ Нѣгова живота, по другій путь прекрестивсе узкликне: „Слава Тѣбѣ, Господи, Слава Тѣбѣ.

(Продуживесе.)

Ускрсна Ја.

Код сви православни Христіяна, обдржавасе свуда онај древни и благочестиви обичай, да се о воскресенію Христовом друг с другом цѣлива, по ономе: „Дрѣвѣ дрѣвѣ окимемъ“ и „простимъ вса воскреснїемъ“, подражавајући тим првим ученицима и ученицама Христовим, кой кад бы се по Воскресенію нѣговом састаили, и о Воскреснувшем разговор водили, најпрве рѣчи при састанку нѣиовом, іошт идући и приближавајућисе едно другом были су: „Воста Господъ“ — „Воистинѣ воста“, пак потом бы далѣ разговоръ продужили. — Цѣливајући се пак о поменутом празнику даривалису узаймно едан другом яйце. Овај обичай дариваня јаа произишао є, као што говори преданіе, од равноапостолне Маріе Магдалине. — Дошавши она по Вознесенію Христовом у Рим због проповѣданя евангелія, и представши пред императора Тиверіа пружи му нашарано яйце као дар говорећи: „Христос воскрес“, чим є и свою проповѣд почела. — Први Христіяни, знајући по преданію о овом простосрдачном дару ровноапостолне Магдалине, почеше подражавати іој у том даривајући при славлѣню Воскресенія Христова едан другоме яйце.

А што є побудило св. Магдалину да пружи Тиверію яйце? — и зашто га є нашарала? — и шта означава то приношено яйце?

Іошт у прастара времена убоги люди а особито Евреи приносилису своим добротворима старешинама и властницима у први дан нове годиче и на нѣиов имендан на дар яйца у знак нѣиовог почитаня и уваженя. Тако и ова сирота жена св. Магдалина, коя нити є имала нити є носила злата и сребра, дошавши у знаменити

и горди град Рим да проповѣда Христа распетог, изађе пред императора са нашареним яйцем, овим малим и обичним даром убоги люди.

А зашто е нашарала яйце? По свой прилици зато: што као права Израилтянка, хтела е нашарати га по пасхалном обреду Евреа, кои су са крви пасхалног яганьца помазивали и шарали прагове своих кућни врата (Исх. 12. 22.) и тим е начином одкрила Императору велику благочестія тайну: што смо мы избављени од суѣтног живљѣня, не трулим сребром и златом, него честном крви Христовом, као непорочна и пречиста яганьца (I. Петр. 1. 18.)

Тако по примѣру св. Магдалине православни Християни узаймно дариваюћисе яйцем у пасхалне дане, представљаю и исповѣдаю животворећу смрт и Вознесеніе Христово, — два збитія коя пасха у себи саєдинява: ер као год што се испод мртве ястове люске рађа живот, кои е пре савршено сакривен быо: тако исто из гроба, кои е стан — мѣсто смрти и трулежа, востао е живодавац Христос, и востаће негда сви умрши у живот вѣчни. — Пасхално дакле яйце служи нам за видими знак блаженог воскресенія мртвы, коег залог имамо у воскресенію Исуса Христа побѣдителя смрти и ада.

Одтуда е, што се о воскресенію дариваю яйца; одтуда е, што се о истомъ празднику шараю, а вишени єдапут преко године; одтуда е најпослѣ, што се тада радіе прими єдно яйце на дар, неголи десет у друго доба године.

Я. у. С.

Генерал Милутиновић.

(Єдно животописанѣ за читанѣ стариой деци.)

Како су се Срби отликовали юначством и непоколебивом верности према свом цару у пређашня времена, исто се тако отликоваше и у последњим немачким и турским, а особито у француским и талиянским ратовима; зато их онолики на највећа войничка достојанства дођоше, бяху генерали, фелдцайгмајстери, командирендери и гувернери. Тако бяху: Алексић (Майна), Брановац, Будисавлѣвић, Давидовић, Дука, Єремић, Живковић, Јовићи, Любибратић, Микашиновић, Милутиновићи, Михалѣвићи, Несторовић, Папила, Поповић, Продановић, Путник, Радивоевић, Радошевић, Ракичевић, Станисавлѣвић, Таборовић, Тодоровић,

Шупљикац и више други, и има их и данас, о којима би читаве књиге писати могли, кад би хтели сва њихова јуначка дела дописивати, што их за свога цара и своје отачаство починише. Ево ће мо само укратко написати, шта је дан једини међу њима починио, ког је одушевљава верност према цару свом и понос на име и јуначтво дедова својих.

Тодор Милутиновић родио се у Срему у Сурдуку г. 1766. Показавши одма с' малена лепу вољу к науци будне примљен у војничку школу у Бечу. Отуда изађе г. 1786 и постане лантаном код понтонаира, у којој се служби врло отлично показа не само у последњим турском рату г. 1789 и 1790, него и у француском на Райни, где је посред највеће непријатељске ватре склапао мостове за прелазак војске и само том својом отважношћу и брзином склапања учинио, да је наша војска непријатеља побеђивала. Са тога похваљиван од сви старешина својих постане г. 1793 обрлантаном и буде намештен код једне јуначке чете добровољаца све сами онострани Срба попуњени са нашим оностранци крајиници. Ови, са својих црвени кабанџици прозвани црвенокабанџици (ротментлери) својим безпримерним јунашвом задаваше свуда по Француској стра гдегод се указаше, особито кад Милутиновић с' њима пође. Нигде ови много непуцкараше, ни чекаше, да их непријатељ из пушака туче; већ са голим ножевима у највећу непријатељску ватру јуришаше и увек побеђиваше. Тако је освајао Милутиновић многа места, изтеривао непријатеља из његових позиција и обкопа, отимао заставе и топове и више пута их по тридесет више живи ватао и заробљивао нег што је сам другова имао. Увек је он са својом дружиницом или предњачио и пут осталом војсци крчио, или леђа војсци од непријатеља заклањао и на најопаснија места стављан био. Често је имао он најтеже задаће извршити, од чега је победа целе остале војске зависила и увек је он то најточније извршио. Тако је код Ванценаве 3 заставе и 6 топова отео и 600 Француза заробио, зато је г. 1794 постао капетаном; тако је код Вайзенаве пут Французима затворио; код Херболдхайма њих 300 заробио; код Кемптена их избио и варош отео, из вароши Вајнгартна их изтерао, на њихове оброне с' голим у руци ножем први јуришао и ту их силно изсекао и 300 заробио.

Кад се г. 1799 поново рат са Французима започе, поново и капетан Милутиновић прилику добије, да се са својом четом отличује. Г. 1805 постане мајором и добије читав баталион под својом

управу, с' коим се особито показа код градића Обрхауза близу Пасаве, отуда јуришом Французе избаци и град задобио. Али се и овај рат на брзо сврши и Милутиновић дође натраг, па добио да Саву на Босути чува, да неби Турци, кои тада са Србном крвава рата имаше, на ову страну упадали и штету чинили. После буде наређен за директора при премеравану шума по градишкој, бродској и варадинској регменти, кое он на толико задовољство сви свои старешина изврши, да многе старије Мајоре претекавши Обрстлайтнантом у Градишки постане, где чувајући кордон и јуначки одбијајући силне оне турске пустанае и побунџнике силно похвалџн буде и исте г. 1809 за многе своје ту учинџне заслуге постане Обрштером.

Одма затим узме Тошица (тако су га његови звали) регменту своју поправљати. Сваке зиме држао је он са официрима праву школу, где их је учио войне предводити, мањџ и веће битке и боеве управљати и победе јуначством и вештином одржавати. Он је знао сваком официру у селу посла и забаве задати, да селяне и села оправи и у лепши ред доведе. Он је люто гонио сваки неред у кућама, на улицама и у пољу и зло нагрђивао све пиянице и псоваче, све потричаре, крадљивце и неваљаче, а правду је у најситниим ситницама најстрожије и најсавестније изтеривао. Он је све послове и дужности домаће, пољске, обштинске и остале строго и свако на своје време гонио; он је дао оправити путове и све их лепим дрвљџм и воћкама засадно; дао је свуда мостове назидати, баре на водопусте изсушити и земљџ израдити; оправно је свуда цркве и школе; начинио је низ Саву од бродске међе па до Кабаши и отуд до Орловца планине 6 хвати широк и 3 хвата висок пасаж и тим силну орађу земљу народу од воде спасао; он је у Градишки сила лепа реда завео тако, да му је онде као некад барона Ђете Любиградића, кои је 60 година пре њџга ту био славио име остало, кое сав онај народ и данас споминџ и слави.

Он је више реда у цивилном одељу обично сам у лов ишо, и том приликом сретајући граничаре кои га у том преобуку непознаваше испитивао и тако дознао за све официре, свештенике, учитељџ, трговце и све остале люде, вакав кои бияше, па кад је после званично по селима ишао, он је сваком особито грешеђем погрешке пребацивао и световао, да се остави, и сваки се упропашћивао од чуда, од куда он све зна. Да миђња свои официра позна и да види колико је тврда характера кои чинио се више реда,

да е противног мишња, пак е ту одма уватио мекане, несталне и тврде, веште са старешинама и невеште, и когод му е ту попуштао, у очи му е реко, да е лажа или мекушац, а онима другима, кои су истину и правду на пристојан начин тврдо бранили, да су стални люди и да поштено мисле. Оне люде, кои му зрело и паметно ал учтиво противусловише отликовао е увек говорећи: оваке могу и ја чему научити и сам од њи научити се, а од они лажа, што ме само хвале, никад ништа.

(Продужиће се.)

Свађа Зиме и пролећа.

(Прича за децу.)

Кад е Бог свет створио, одма нареди и времена и рекне: идите на земљу и владајте едно за другим, најпре пролеће, за њим лето, онда ти есени, наипосле ти зима. Тако будне. Одма ово четворо поделе годину братски и добие сваки по три месеца, и бияше свима право, само злобној зими не, ни што е пролеће прво, ни што е она последња, па одма гуњђајући рекне: кад сам последња, а јаћу и ијидуже да очупам.

Одма наступи пролеће са своим ярким сунцем и своим мирисним а небројним шареним цвећем; за њим дође лето са своим златним богатим житама; после дође есен са своим сладким плодовима, и свако подржа своје време, као што уговорише. Наипосле дође зима са своим снеговима и ледовима, и подржа три люта месеца, и кад то прође, још нехте да иде. Њвојзи дође пролеће и рекне: сад е на мене ред, айде одлази. Зима му рекне: дођи после месец дана. То се пролећу разжали, па оде сунцу и замоли, да зиму потера, и одма ограде сунце. Али се на то пакосна расрди зима, па суне снега и леда пролећу у очи и окупи га дичом и вељвицом и мразовима и свакојким сиясетом, да јдно пролеће едва живо утече.

Кад после месец дана опет пролеће дође, опет му зима рече: дођи после месец дана. На то се и пролеће расрди, па е стане своим ветровима салетати и гонити, али се пакосна зима поново напне, те опет окупи пролеће вељвицом и ледовима. То се даде кукавном пролећу на жао, па с' пуним очима суза оде самом Богу на тужбу. Одма зовне Бог зиму и рекне: шта радиш ти на земљи, кад ти е време изашло. Зима незнаде, како да се изговори,

па поче гуијати: люди ме не пуштају, оће још да се санькају, и деца да се по снегу играју и по леду тоциљају. То е лаж, рече Бог, сити су они твога већ одавно, него се одма торњай.

Кад виде зима да неможе више остати, а она зграби велику сикиру, па полуца све ледове, и узе велику метлу, па почисти све снегове, и спртља све своје у једну велику торбу, па упрти на леђа и пође. Али ни неколико корака неодмаче, а ту опази нуно бели цветића. Одма спопадне велику ашовину, па хтеде све покопати и собом понети. Брже долети пролеће, па јој отргне ашов вичући: шта ћеш то? Зима рече: Купим мой пртљак. Пролеће рече: Купи и иди, али ми цвећа недирай, цвеће е моје, а није твоје; ето ме едва чека, да га моим топлим сунцем огрисем. Зима нехте одпуштати вичући: твоје е цвеће шарено, а ово бело е моје, па замане великом мотиком. Опет прилети пролеће, па јој изтргне и мотику, и стану се живо свађати и гдрити и дође већ до кика, али их опази Бог, па обое накара и зиму отера.

Јогуница зима незаборавља онога још ни дан данас, него сваке године кад више кад мањ свој јогулук и пркос протера, и вавек мора олуј пролећу у помоћ да дође, да ту невалялицу потера; па ни онда неће да оде с' миром, него час по часне, и своју торбу отвори па пролеће и олуја час ледом час снегом по сред очию плюсне, те кадкад као ове године баш жива посла имају, да се курталишу пакоснице те, која е гдекоје као ове године тако люта да од почетка до края непрестано зуби угриза. Гдекад и она блажје пролази, али јој люди ни онда неверују, ер е од намтвека знају, да уме баш онда, кад се најмирније извуче најлуђе репом да ошиине, отуда е она реч: ако зуби неугризе, репом ошиине; а ј ове године е и зубом и репом, и ове године имаде реп баш дугачак предугачак.

Три лептирка.

Била три лептирка: бели жути и црвени. Они се играше по полю и летише од цвета до цвета. На едаред плюсне киша, а они беж кући. Кад тамо, ал врата затворена, а киша све јача. Они опазе једну жуту и црвену лалу, па оду и рекну: Лало лалицо, отвори нам твой цветак, да се склонимо од кише. Лала рекне: жутог ћу и црвеног примити, ал белог нећу, ер није као ја. Жути и црвени одговоре: кад ти брата нашег непримаш, нећемо ни ми теби, волимо брат е' братом погинути, него брат брата оставити.

Киша плюшташе све већма. Сва тројица одлете белом крину и рекну: Крину кринаћу, отвори нам твој цветак, да се склонимо од кише. Крин рекне: белог ћу примити, а другу двојицу нећу, ер нису као ја. Ал бели одговори; кад ти браћу мою непримаш, нећу ни ја, волимо брат с' братом изгинути, него брат брата изневерити. То опази сунце, како се браћа любе и тврдо држе, па изађе иза облака, и растера кишу, и њи огрия и њима крилца окрепи, па играјући весела браћица одоше опет од цвета до цвета у бели свет. Тако ваља да се сва браћа любе.

Срдита тврдица.

Едан учитељ пође да скупља милостињу за сиротињу, па дође едном тврдици, али му овај нехтеде баш ништа дати. Учитељ га стане салетати и непопусти, док онај расрђен учитеља шаком неударе. То је само за мене, рече смерни учитељ, али шта ће те ми дати за оне сироте, што од глади умиру? Ово понашањ толико дирне тврдицу, да одма доброга тог човека за опроштенј замоли и знатну му суму новаца даде, да је сиротињи подели.

Миролубност.

„Ја ћу те научити тайну; да у любви поживиш и с' највећим кавгашиом“ рекне едан старац некоме, који са неке свађе замишљен дома иђаше, и онда ово придода: „паметан кад будалу сукоби, неће ни сламке с' њим почупати, ер кад будала повуче паметан попусти, а повуче ако мора само онда, кад онај попусти; ал кад се две будале сукобе гвоздене ланце покидају.

Локман.

Мудри персијанац Локман био је са свога особитога обхођења свима људма који га познаваше толико мио и драг, да нико није кроз ону варош прошо, а да иђга непоходи. Едаред га упитао: где је он то мило обхођењ научно; а он одговори: све код груби и немиле људи; гледао сам, да увек противно чиним од онога, шта чине они. Што год ти се на другом недопада нетрпи ни на себи, и што на другом осуђуем, неопраштај ни себи.

Игра обруча.

Лепа и за децу врло здрава е игра у пољу на равници игра обруча. Најпре се нареди подужа мета, и онда се одреди ко ће за ким ићи. Кои е на реду први узме обруч и тера га са кратким штапићом до мете и патраг, ал мора пазити, да обруч непадне. Ако падне мора га у руци донети и предати оном ко за њим на ред долази. Ако е обруч већи онда се кадгад двојца погоде док едан тера, да му други кроз обруч протрчи ил скочи, а да несвали; ако учини тако, онда истера мету он место оног; ако свали, онда тера онај за њга, кад на њга ред дође. Ако више обруча има, онда се више њи ударед утркую, ко ће пре обруч до одређене мете дотерати, да несвали; само за ово мора пољ широко бити.

Игра школе.

Најпре се запара штапом на равном месту 16 стопа дугачко а 4 стопе широко четвороугално пољ, и то се подели на 8 мањи поля парајући штапом све на 2 стопе попречно. То су 8 школа. Онда се одреди ко ће за ким ићи и коим ће се комадом црепа играти. Ко е на реду, стане на дно поля и баца из руке цреп у прву школу, тако, да цреп никое запаротине недирије, другчије баца други; па онда на едной ноzi ускочи и истом ногом цреп преко улазне линије напољ избаци, и сам за њим на пољ искочи, а несме пре дигнуте ноге спустити нит скачућом ногом игде икоје запаротине дирнути, другчије долази други на кога е ред. Напољу изван школе сме на обе ноге стати. Кад е из прве школе изашао, онда баца цреп руком у другу школу и скакутајући на едной ноzi изтерува исто тако из друге школе, па после баца у трећу и изтеруе, и тако далъ, до осме школе. Сзаки кад на њга ред дође настави онде где е пре запао. Истерујући цреп напољ можега и кроз више школа ударед протерати, али скачући несме више пролазити него све по едну, било да унутра или напољ иде. Ко први све школе прође, то е најбольи ђак. — Ова е игра за оснаженъ ногу врло здрава, само неваля све на едной истой скакати, него у едну школу ићи с десном а у другу левом.

Школске наредбе.

ПРИВРЕМЕНО УПУТСТВО ЗА ДИСТРИКТУАЛНЕ НАДЗИРАТЕЉ ИСТОЧНО ПРАВОСЛАВНИ ОСНОВНИ ШКОЛА.

Наредба крал. угар. Наместничства од 10 (22) Јунија 1863.
бр. 47015.

(Продуженѣ.)

§. 9. Дође ли пак дистриктуалном надзирателю школском службеним путем до знања какав недостатак подручје му школе, то има овако поступати :

а) ако е тужба управљна против учитеља, то има најпре местног школског управитеља саслушати, да ли е тужба основана, и саслушавши у чему се ствар налази, упутити местног управитеља у мањим тужбама, да е на добар начин изравна, али се уједно уверити, да ли е то учиниљно; у важним стварима има одма конзисторій јавити и од њѣ чекати упутства.

Ако су такове тужбе подигнуте против претерани изискивања учитеља, или ако се тичу школског звања или учитељског моралног владаня, то има дистриктуални надзиратељ школски конзисторій јавити, која у првом случају политичну власт о том извешћуе, у последњим пак сама суди.

Догоди ли се какав преступак, који спада под редовне казнителне власти, то дистриктуални надзиратељ школски конзисторій подноси извешће, која то без сваке далѣ изтраге предае казнителној власти и њо само моли, да јој саобшти пресуду званичног знања ради, да може на том основу против казниљног учитеља поступити дисциплинарним путем.

б) Ако е тужба против местног управитеља школског или против катихете, то ће он њи са знањем конзисторіе саслушати, и дошавши до истине добрим начином изравнати, или ако то не помогне, као и у свима важним случајевима конзисторій на решенѣ поднети.

в) Тужили се напротив учитељ на общину у смотреню оног, што њѣму припада, то ће дистриктуални надзиратељ школски: 1. Из школски писама, уговора, фассия и т. д. извидити да ли е тужба праведна, па онда 2. преко местног управитеља на сходан начин наговарати общину, или и сам на њо дѣйствовати, да се тегоба уклони 3. где ово не помогне, јавити ствар политичној власти.

г) Односи ли се тегоба на трошно станѣ зданія или недостатке у школским стварима, то ће се дистриктуални надзиратељ школски уверити, да ли е тужба основана, па ако види да е тако, то ће се по околностима или на общинско поглаварство обратити за помоћ, или ће о томе одма политичној власти извешће поднети, ако би веће зиданѣ нужно било.

§. 10. Дистриктуални надзиратељ школски има сваке године еданпут сваку школу обићи. Ако е он у једно и протопресвитер, то ће с тим надгледањем школа једним путем предузети и црквене визитације парохія, да и себи и общинама одлакша. При овој годишњој визитациј, с којом свагда и испит има бити скопчан, ваља да испита најточније станѣ сваке школе; да укљаня препоне, уколико то у њѣговом делокругу стои; да подпомаже предлоге сходне цели; да подстрекава деланѣ учитеља и ученика, и да на сваки

начин подупире напредовањ у обучавању као и утврђењ побожности и морала. У том обзиру има на ово пазити :

а) Школске визитације чиниће у време, које је поспешно за посеђавањ школско, кад не пада школски одмор и кад родитељи лако могу доћи на школски испит.

б) Пре сваке визитације треба да извести како политичну власт тако и местног школског управитеља, да овај то јави обштинском поглаварству, местном школском старатељу и учитељима, да позове патрона школског и позване пријатеље школске или да их преко учитеља позвати даде и да приволе и родитеље дечине, да их што више дође на испит.

в) О школској визитацији треба водити записник.

г) Дистриктуални надзиратељ школски отвара визитацију с малом беседом деци, и са школском молитвом или песмом, гледи после, да ли је у приправности и у прописаном реду :

попис деце која су за школу ;

каталог за испит ;

записници за прилежност од последњих визитације ;

прописи и писмени задатци, рисовања, женски рукотвори и. т. д. ;

попис учевни предмета и докле се у њима успело ;

попис сиромашне деце ;

књига за школске наредбе и окружности ;

пописи за постовећа школска основана ;

књиге и учебна средства ;

Он пазити да ли је школско здање по пропису уређено и чисто, да ли се налазе нужне школске ствари, и есу ли у добром стану и т. д.

д) После даје испит преко катихете и учитеља предузети, и сам одређује предмете, из кои ће се питати или њима двојици допустити да избирају предмете, али сам даје међупитанија или иј продужује, да би се известило, да ли су сви прописани предмети сходно цели и с успехом предавани. Зато сам више пута децу прозива, која на стављена питања одговарају. Код испита треба се и на пјѣније обзирати, које дистриктуални надзиратељ школски у народним школама с особитом позорности пратити има.

е) Док траје испит пазити добро и нато, како учитељи поступају с децом и какво је владанје дечине. Особито на то мотрити, да ли су точно испуњаване наредбе, које у шкодским стварима постове и које су у новје време изашле.

(Свршиће се.)

Попунљна учитељска места.

У Бачкој Дијецези :

У Сомбору : Наименован од кр. намест. у споразумљиво са преч. консисторијом за катихету на србској главној а уједно и за катихету и учи-

теля србског езика на сомборској реалној школи свештеник Сумеон Костић, кои е уедно и од оправљања парохиялни дужности решен.

У БРЕСТОВЦУ: наменован Ђорђе Сентомашки; изучио два реална разреда и препарандију; проглашен да е способен за учителя на основној школи. Тражилисе још: Давид Николић, Јован Ајдуковић, Лазар Перић и Симеон Перић.

Одобрен кр. Намест. бр. 54798 ех 1863 без приметбе.

У СТАПАНУ: наменован Јован Ајдуковић; изучио два реална разреда и препарандију. Способан за учителя на основној школи. Тражилисе још: Ђорђе Сентомашки (кои е међутим за брестовачког учителя наменован) Александер Јанковић, Филип Бркић и Марко Бибић.

Одобрен кр. Намест горњим бројем без приметбе.

У СЕНТИ: наменован Теодор Брановачки; изучио 4 гимнас. разреда и препарандију. Способан за учителя на основној школи. Тражилисе још: Александер Стаић, Ђорђе Марковић, Никола Кирак и Ђорђе Крагувић.

Одобрен од кр. Намест горњим бројем без приметбе.

У СОМБОРУ: За учителя Шразреда на срб. главној школи наменован од кр. Наместничства бр. 24108 ех 1863 доондашњи суплент истог разреда Јован Белянски. Изучио е три реална разреда и препарандију; проглашен да е способен за учителя са препоруком. Тражио се још Ђорђе Теодоровић.—

У СТАРОМ КЕРУ: наменован Никола Бугарски изучио метод у главној митровачкој школи и препарандију. Способан за учителя на основној школи. Тражилисе: Паво Дамяновић кои е међутим за сентомашког учителя наменован, Лазар Перић, Марко Бибић, Јован Јосифовић.

Одобрен од крал. Намест. ср. 89853 ех 1863 али уедно примећено, да е требало Марка Бибића наменовати, кои е осим препарандије свршио и философију и Богословију, ма да нис од дотичне обштине предложен био.—

У ПЕТРОВО СЕЛУ: Наменован Тумотия Слечевевић; изучио 4 гимнас. класе и препарандију; способен за учителя основне школе с' препоруком. Тражилисе још: Лазар Михайловић и Владимир Радивовић.

Одобрен од кр. Нам. бр. 33395 ех 1863 без приметбе.—

У ФУТОГУ: Наменован Дамян Суботић; изучио препарандију и положио учительски изпит. Нисе тражио више нико.

Одобрено кр. Намест. бр. 47472 ех 1863 пошто е накнадно доказао, да е учительски изпит положио.—

У ФЕЛДВАРЦУ: Наменован Живан Николић изучио препарандију.

Потврђен од кр. Нам. бр. 30921 ех 1863 накнадно.—

У СУБОТИЦИ: наменован за девољчког учителя Ђорђе Гойковић. Изучио 4 гимнас. разреда и препарандију; проглашен да е способен за учителя на основној и нижим разредима главне школе с' препоруком. Тражилисе још: Јаков Арадски, Стеван Карановић и Ђорђе Павловић.

Одобрено од кр. Намест. бр. 74446 ех 1863 без приметбе.

У СЕНТОМАНШУ: наименован за девојачког учитеља Паво Дамјановић. Изучио 4 гимнас. разреда и препарандију. Проглашен да је способен за учитеља на основној и нижим разредима главне школе с препоруком. Тражилисе још: Аврам Стојановић, Јосиф Шевић, Ђорђе Марковић, Ђорђе Миладиновић, Лазар Михаиловић, Лазар Перић, Младен Лугумерски, Марко Гавриловић, Петар Борић, Стеван Жекић и Милош Симић.

Одобрен од кр. Намест. бр. 82795 ех 1863 без приметбе.

У СОМБОРУ: За учитеља IV-о разр. срб. главне школе наименован од кр. Намест. бр. 82796 ех 1863 Ђорђе Теодоровић, бивши суплент на истој школи. Изучио два реална и 4 гимнас разреда и препарандију. Способан за учитеља са особитом препоруком Тражили се још: Симеон Ставковић и Јован Недељковић.

У МОХОЛУ: наименован Паво Берић. Изучио 6 гимнас разреда и препарандију. Способан за учитеља главне школе с препоруком: Тражили се још: Јосиф Шевић, Марко Гавриловић и Ђорђе Марковић.

Одобрено од кр. Намест. бр. 82797 ех 1863 без приметбе.—

У ДЕСПОТ СЕНТИВАНУ: наименован Милош Теодоровић; изучио Филозофију и Богословију и положио практични учитељски изпит.

Одобрен од кр. Намест. бр. 86203 ех 1863 пошто је накнадно доказао, да је учитељски изпит положио.—

У НОВОМ САДУ: За суплента IV, разр. срб. главне школе наименовало је кр. Намест. бр. 81967 и 99693 ех 1863 Дмитра Јосића. Изучио је три реална разреда и препарандију. Проглашен да је способен за учитеља главне школе са особитом препоруком.—

У КИСАЧУ: наименован Лазар Перић. Изучио два реална разреда и препарандију. Способан за учитеља на основној школи. Тражио се још Паво Борић.

Одобрен од кр. Намест. ер. 89855 ех 1863 без приметбе.—

У вршачкој дијецези:

У ВРШЦУ: За учитеља IV разр. на срб. главној школи наименован од кр. Намест. броем 6919 о. г. на другом месту кандидирани Панта Крстић. Изучио IV. реалн. разреда, Богословију и препарандију. Способан за учитеља главне школе с препоруком. Тражио се још ондашњи суплент Ђакон Никола Никашиновић.

За учитеља I. разр. на истој главној школи наименован од кр. Намест. истим горним броем на трећем месту кандидирани Јован Бакић. Изучио је три реална разреда и препарандију. Способан за учитеља на основној и нижим разредима главне школе с препоруком. Тражили се још: ондашњи суплент Лазар Миљковић, Петар Мештеровић, Милош Велић и Максим Пантелић.

Лист овај излази месечно триред: сваког 10, 20 и последњег.

Цена је на целу год 4 фт. на по год 2 фт.

Изд. и уређује Др Ђ. Натошевић. — Штамп. краљев. угар. свеучил. печатња.